

Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Μυθιστορηματική Βιογραφία»

ΕΛΕΝΗ ΠΕΤΡΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2011

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.1.4 *Ολοκληρωμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων ανά γνωστικό αντικείμενο με εφαρμογή των αρχών σχεδίασης*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Περιεχόμενα

Ταυτότητα Σεναρίου	4
Εισαγωγή	4
Σκοποθεσία	6
Δεξιότητες.....	7
Αξιοποίηση των ΤΠΕ	8
Κείμενα	9
Μεθόδευση της διδασκαλίας	11
Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου	12
Α΄ φάση: Πριν από την ανάγνωση	12
Β΄ Φάση: Ανάγνωση	13
Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση	20
Αξιολόγηση.....	21
Φύλλα Εργασίας	21
Άλλες εκδοχές - Κριτική.....	22
Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό	22

Ταυτότητα Σεναρίου

Τίτλος: Μυθιστορηματική Βιογραφία

Τάξη: Β΄ Λυκείου

Δημιουργός: Πετρίδου Ελένη

Γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική Λογοτεχνία

Συμβατότητα με το νέο ΠΣ: Το σενάριο λαμβάνει υπόψη του τις αρχές και τη μεθοδολογία του νέου ΠΣ για την Α΄ Λυκείου. Το νέο ΠΣ για τη Β΄ Λυκείου βρίσκεται σε στάδιο συγκρότησης ομάδας εργασίας.

Είδος διδακτικής πρακτικής: project, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, μετωπική διδασκαλία

Προτεινόμενη διάρκεια: 24 ώρες

Δοκιμάστηκε στο σχολείο ή όχι: Πρόκειται για παραδειγματικό σενάριο που προορίζεται για πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση στη διδακτική πράξη στο πλαίσιο του Ψηφιακού Σχολείου.

Μπορεί να εφαρμοστεί στην τυπική ή/και στην ημιτυπική / άτυπη εκπαίδευση:

Το συγκεκριμένο σενάριο σχεδιάστηκε με γνώμονα την τυπική εκπαίδευση. Επιμέρους σημεία του θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην κατεύθυνση της ημιτυπικής ή και της άτυπης εκπαίδευσης.

Εισαγωγή

Στο παρόν σενάριο θεματοποιείται το είδος της μυθιστορηματικής βιογραφίας, ένα μεταιχμιακό είδος λόγου (discourse) που ταλαντεύεται ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη μυθοπλασία, την ιστορία και τη λογοτεχνία. Ως μυθιστορηματική βιογραφία νοείται, κατ' αρχήν, το εκτεταμένο πεζό κείμενο που έχει ως αντικείμενο αφήγησης τη ζωή ενός –διάσημου συνήθως– προσώπου. Στην εν λόγω αφήγηση, όπως φανερώνει το πρώτο συνθετικό του όρου, το ιστορικό υλικό που αφορά τη ζωή του βιογραφούμενου διευθετείται με μυθιστορηματικό τρόπο.

Το είδος της μυθιστορηματικής βιογραφίας υπήρξε ιδιαίτερα δημοφιλές στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Γερμανία αμέσως μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο με κυριότερους εκπροσώπους τον L. Strachey, τον A. Maurois, τον St. Zweig και τον E. Ludwig. Η *vie romancée*, όπως ονομάστηκε στη Γαλλία, ή νέα βιογραφία, όπως ονομάστηκε στην Αγγλία, χρησιμοποίησε τα εργαλεία του μοντερνισμού (κατάδυση στον εσωτερικό κόσμο του ήρωα, ανάδειξη μέσα από την αφήγηση της εσωτερικής του ζωής) προκειμένου να φωτίσει τις ζωές των σημαντικών ανθρώπων με τις οποίες καταπιάστηκε. Η μοντέρνα βιογραφία βρήκε απήχηση και στην Ελλάδα, όπου εκπροσωπήθηκε από συγγραφείς, όπως ο Μ. Περάνθης και ο Τ. Αθανασσιάδης. Τις βιογραφίες αυτές διέπει πάντοτε μια ενοποιητική αρχή: ο βιογράφος επιλέγει συγκεκριμένες σκηνές και περιστατικά από τον βίο του βιογραφούμενου, η μυθιστορηματική διαχείριση των οποίων του επιτρέπει να παρουσιάσει μια εκδοχή του βιογραφούμενου προσώπου που ανταποκρίνεται στην εικόνα που ο ίδιος ο βιογράφος έχει διαμορφώσει.

Η μυθιστορηματική βιογραφία φέρνει στο προσκήνιο το βασικό θεωρητικό ζήτημα της διάκρισης ανάμεσα στη μυθοπλασία και την πραγματικότητα. Με όρους βιογραφίας, δηλαδή, κατά πόσο είναι δυνατό να γνωρίσουμε την πραγματικότητα για τη ζωή ενός ανθρώπου και αν αυτή η πραγματικότητα είναι μία και ενιαία και ανεξάρτητη από την αναπαράστασή της μέσω του λόγου. Με βάση τις μεταδομιστικές προσεγγίσεις, η γλώσσα δεν αναπαριστά ποτέ μια ουδέτερη και προϋπάρχουσα του παρατηρούμενου υποκειμένου πραγματικότητα, αλλά κάθε μορφή λόγου κατασκευάζει την αλήθεια που ισχυρίζεται ότι αποκαλύπτει. Στο πλαίσιο αυτό, ακόμη και ο ιστορικός λόγος –άρα και η βιογραφία που συχνά αναφέρεται ως είδος του – δεν συνιστά παρά ένα είδος αφήγησης, μια κατασκευή που διέπεται από την πολυσημία της γλώσσας. Οι ιστορικές πηγές δεν είναι παρά κείμενα τα οποία ερμηνεύονται με βάση μυθοπλαστικά σχήματα.

Οι προβληματισμοί αυτοί και η ενσωμάτωσή τους στη λογοτεχνική γραφή οδήγησαν τις τελευταίες δεκαετίες στην παραγωγή, τόσο στην ελληνική όσο και στην

παγκόσμια γραμματεία, μυθιστορημάτων που θεματοποιούν τον βίο υπαρκτών προσώπων με διαφορετικούς όρους. Το πρόσωπο στις μεταμοντέρνες αυτές βιογραφίες παρουσιάζεται κατακερματισμένο στις αντιφατικές εκδοχές του, καθώς η ενότητα και η συνέπεια του βίου και της προσωπικότητας τίθεται υπό αμφισβήτηση, ενώ διαφορετικά είδη λόγου (ιστορικά ντοκουμέντα, μυθοπλαστικό υλικό, κριτικός λόγος) συνυπάρχουν στρέφοντας την προσοχή του αναγνώστη όχι πια στην αντικειμενικότητα της αναπαράστασης, αλλά στην ίδια την αδυναμία της γνώσης. Τέτοιου είδους βιογραφίες έχουν γραφτεί στα ελληνικά π.χ. από τη Ρέα Γαλανάκη και τον Μισέλ Φάις.

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται –και στην Ελλάδα, αλλά κυρίως στη διεθνή βιβλιαγορά– ένα διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον για το είδος της βιογραφίας. Η βιογραφία προσελκύει το αναγνωστικό κοινό ακριβώς χάρη στη διττή της φύση που σχολιάσαμε πιο πάνω και που άπτεται τόσο της λογοτεχνίας όσο και της ιστορίας. Η αίσθηση που καλλιεργείται στον αναγνώστη ότι στο κείμενο αποδίδεται η πραγματικότητα του βίου ενός υπαρκτού υποκειμένου και όχι ο επινοημένος βίος ενός μυθοπλαστικού προσώπου κεντρίζει το αναγνωστικό ενδιαφέρον.

Το σενάριο στοχεύει στην αξιοποίηση της έλξης που ασκεί το είδος της μυθιστορηματικής βιογραφίας ως αφήγηση «πραγματικών βίων», προκειμένου οι μαθητές να αναστοχαστούν πάνω στα όρια της πραγματικότητας και της μυθοπλασίας και να ασκηθούν στη διαχείρισή τους ως αναγνώστες. Χάρη στην ποικιλία των κειμένων που μπορούν να συμπεριληφθούν και τη διαβατισμένη αναγνωστική δυσκολία που αυτά παρουσιάζουν μπορεί να διασφαλιστεί η συμμετοχή και η δραστηριοποίηση όλων των μαθητών μιας τάξης.

Σκοποθεσία

Με το σενάριο αυτό επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά και τα γνωρίσματα του είδους της μυθιστορηματικής βιογραφίας.
- ✓ Να αντιληφθούν με ποιους τρόπους οι βιογράφοι διαχειρίζονται τα μυθιστορηματικά εργαλεία και διαπλέκουν στα κείμενα τους ιστορικό και μυθοπλαστικό υλικό.
- ✓ Να συνειδητοποιήσουν πως η αναπαριστώμενη εικόνα του βιογραφούμενου συνιστά μια εκδοχή του προσώπου αυτού ιδωμένη από μια μονάχα από τις πιθανές γωνίες θέασης.
- ✓ Να κατανοήσουν τους λόγους που οδηγούν κάθε φορά τον βιογράφο στην επιλογή ενός προσώπου προς βιογράφιση και να συνειδητοποιήσουν πως τα κίνητρα του πρώτου συνδέονται συχνά με τις προσωπικές του αναζητήσεις.
- ✓ Να κατανοήσουν ποια εικόνα του βιογραφούμενου αποδίδεται στο κείμενο και να εξηγήσουν με ποια μέσα και για ποιους λόγους ο βιογράφος επιλέγει να παρουσιάσει αυτή την συγκεκριμένη εικόνα για τον βιογραφούμενο.
- ✓ Να αντιληφθούν τους διαφορετικούς και περίπλοκους τρόπους με τους οποίους ο βιογράφος συνδέεται με τον βιογραφούμενο.
- ✓ Να αναστοχαστούν πάνω στη δημοφιλία του είδους της μυθιστορηματικής βιογραφίας και να προβληματιστούν πάνω στο ζήτημα της δυνατότητας του λόγου να προσεγγίσει μια ενιαία και συγκροτημένη αλήθεια για τον ανθρώπινο βίο.

Δεξιότητες

Με την ολοκλήρωση της ενότητας επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- ✓ Να αναγνωρίζουν τα γνωρίσματα του είδους της μυθιστορηματικής βιογραφίας στα κείμενα.

- ✓ Να επισημαίνουν τα μυθιστορηματικά μέσα που χρησιμοποιούνται στις εν λόγω αφηγήσεις και να τα αντιπαραθέτουν στα αντίστοιχα μέσα της ιστοριογραφίας που συναντώνται στα ίδια κείμενα.
- ✓ Να αναζητούν τη σύνδεση του βιογράφου με τον βιογραφούμενο που συνιστά το κίνητρο της αφήγησης του βίου του τελευταίου από τον πρώτο.
- ✓ Να επισημαίνουν ποιες επιλογές έχει κάνει ο βιογράφος προκειμένου να παρουσιάσει την συγκεκριμένη εικόνα του βίου και της προσωπικότητας του βιογραφούμενου.
- ✓ Να συγκρίνουν διαφορετικές εκδοχές του βίου ενός προσώπου και να αιτιολογούν τις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν.
- ✓ Να λειτουργούν ως κριτικοί αναγνώστες των βιογραφικών κειμένων και να ερευνούν το περικειμενικό τους πλαίσιο.
- ✓ Να συνθέτουν οι ίδιοι σύντομα βιογραφικά κείμενα τηρώντας τις συμβάσεις του είδους.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

- ✓ Να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να αντλούν βιογραφικά και άλλα στοιχεία για τα βιογραφούμενα πρόσωπα.
- ✓ Να αναπτύσσουν στρατηγικές αξιολόγησης και αντιπαραθέσης των βιογραφικών στοιχείων που αντλούν από τις ηλεκτρονικές πηγές και από τις μυθιστορηματικές βιογραφίες.
- ✓ Να συνθέτουν πολυτροπικά κείμενα βιογραφικού περιεχομένου.
- ✓ Να αξιοποιούν τον χώρο του ιστολογίου για να μοιράζονται τις αναγνωστικές τους εμπειρίες, να κοινοποιούν τις εργασίες τους και να σχολιάζουν τις εργασίες των συμμαθητών τους.

- ✓ Να συνθέτουν υπερκείμενα βιογραφικού περιεχομένου σε λογοτεχνικό ή πληροφοριακό ύφος ενσωματώνοντας σε αυτά βιογραφικές πηγές.
- ✓ Να χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία, προκειμένου να αναπαραστήσουν την πορεία έρευνας του βιογράφου (π.χ. εννοιολογικούς χάρτες, Google Earth).

Κείμενα

1) Από τα κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου ή Λυκείου όλων των τάξεων:

—

2) Παράλληλα κείμενα

Τάσος Αθανασιάδης, *Ταξίδι στη μοναξιά: λυρικό χρονικό από τη ζωή του Καποδίστρια*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2001 [1944].

[Μυθιστορηματική βιογραφία του Ιωάννη Καποδίστρια. Αφορά την περίοδο της σταδιοδρομίας του στη Ρωσία, πριν από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης]

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος, *Περισσότερη ελευθερία: Ο Τσέχωφ*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1981.

[Μυθιστορηματική βιογραφία του Άντον Τσέχωφ με εκτενή αναφορά στο έργο του]

Διαμαντής Αξιώτης, *Το ελάχιστον της ζωής του*. Αθήνα: Κέδρος, 1999.

[Μυθιστορηματική βιογραφία του Μεχμέτ Αλή Πασά, ιδρυτή της ομώνυμης αιγυπτιακής δυναστείας και πατέρα του Ιμπραήμ της Ελληνικής Επανάστασης]

Βασίλης Βασιλικός, *Γλαύκος Θρασάκης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2008 [1977].

[Βιογραφία του επινοημένου συγγραφέα Γλαύκου Θρασάκη]

Ρέα Γαλανάκη, *Ελένη ή ο Κανένας*. Αθήνα: Καστανιώτης, 2004 [1998].

[Μυθιστορηματική βιογραφία της ελληνίδας ζωγράφου του 19ου αιώνα, Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα]

Κωστής Γκιμοσούλης, *Βρέχει φως*. Αθήνα: Κέδρος, 2002.

[Μυθιστορηματική βιογραφία της Μαρίας Πολυδούρη]

- Αλεξάνδρα Δεληγιώργη, *Τρυφερός Σύντροφος*. Αθήνα: Άγρα, 2011.
[Μυθιστόρημα με θέμα τη ζωή του διανοούμενου σοσιαλιστή Γεωργίου Σκληρού]
- Μιχαήλ Περάνθης, *Ο κοσμοκαλόγερος: Μυθιστορηματική βιογραφία του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2010 [1948].
[Μυθιστορηματική βιογραφία του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη]
- Μισέλ Φάις, *Το μέλι και η στάχτη του θεού*. Αθήνα: Πατάκης, 2002.
[Μεταμοντέρνας γραφής μυθιστορηματική βιογραφία του ζωγράφου και αισθητικού Τζούλιο Καΐμη]
- Μισέλ Φάις, *Ελληνική Αϋπνία*. Αθήνα: Πατάκης, 2004 .
[Μεταμοντέρνας γραφής μυθιστορηματική βιογραφία του Γεωργίου Βιζυηνού]
- Φίλιππος Φιλίππου, *Οι τελευταίες ημέρες του Κωνσταντίνου Καβάφη*. Αθήνα: Πατάκης, 2003.
[Μυθιστορηματική βιογραφία του Κωνσταντίνου Καβάφη που επικεντρώνεται στην εξιστόρηση των τελευταίων ημερών της ζωής του]
- (Επιλέχθηκαν αντιπροσωπευτικές ελληνικές μυθιστορηματικές βιογραφίες μοντέρνας και μεταμοντέρνας γραφής. Από τις παλαιότερες καταβλήθηκε προσπάθεια να επιλεγούν αυτές που θα ήταν πιο εύκολο να βρεθούν στις βιβλιοθήκες ή στα βιβλιοπωλεία. Τα βιογραφούμενα πρόσωπα στα περισσότερα κείμενα είναι λογοτέχνες ή γενικότερα καλλιτέχνες, ενώ καταβλήθηκε προσπάθεια να περιληφθούν και βιογραφικά κείμενα γύρω από προσωπικότητες της ιστορίας, προκειμένου να διαβαστούν από τους μαθητές που θα εκδηλώσουν αντίστοιχο ενδιαφέρον.)
- 3) *Εκπαιδευτικό υλικό*
- Για πληροφορίες σχετικά με τις μυθιστορηματικές βιογραφίες, τους βιογράφους και τα βιογραφούμενα πρόσωπα (εφόσον πρόκειται για λογοτέχνες) μπορούν να αξιοποιηθούν η [βάση δεδομένων κυκλοφορούντων βιβλίων Βιβλιονέτ](#) και το [αρχείο συγγραφέων του ΕΚΕΒΙ](#). Επίσης, για εναλλακτικές βιογραφήσεις και πληροφορίες

για τα βιογραφούμενα πρόσωπα μπορεί κατά περίπτωση να αξιοποιηθεί το [αρχείο της EPT](#) και η ιστοσελίδα της [εκπαιδευτικής τηλεόρασης](#). Τέλος, κείμενα των βιογραφούμενων λογοτεχνών μπορούν να αντληθούν από το [ανθολόγιο λογοτεχνίας του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού](#), από τη [Βιβλιοθήκη λογοτεχνικών και κριτικών κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#), καθώς και από τη [συλλογή κειμένων του Π.Ο.Θ.Ε.Γ.](#)

Μεθόδευση της διδασκαλίας

Κατά την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η ενεργός συμμετοχή των μαθητών η οποία θα τροφοδοτηθεί από την περιέργειά τους για την ζωή των προσώπων που βιογραφούνται στα μυθιστορήματα. Ταυτόχρονα θα πρέπει να δοθεί η ευκαιρία να διατυπωθούν μέσα στην τάξη με αφορμή την ανάγνωση και τις εργασίες των μαθητών βασικά ερωτήματα γύρω από το είδος της μυθιστορηματικής βιογραφίας, τη σχέση του με το μυθιστόρημα, αλλά και την ιστορική έρευνα και γραφή.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αφήσει στους μαθητές την πρωτοβουλία να επιλέξουν τα κείμενα που θα διαβάσουν, αλλά και το είδος των κειμένων που οι ίδιοι θα συνθέσουν. Ωστόσο, ο ρόλος του είναι σημαντικός στο να κατευθυνθούν οι μαθητές στη διατύπωση ερωτημάτων που αφορούν το είδος της μυθιστορηματικής βιογραφίας και να αποφευχθεί η αβασάνιστη ανάγνωση των κειμένων.

Για το σκοπό αυτό, τα κείμενα που θα παραχθούν στη δεύτερη φάση του σεναρίου από τους μαθητές πρέπει να εμπεριέχουν την προβληματική για τη δυνατότητα της λογοτεχνικής γραφής να αναπαραστήσει την πραγματικότητα και την πολλαπλότητα του ανθρώπινου βίου.

Στην πρώτη και την τρίτη φάση επιδιώκεται οι μαθητές να αναλάβουν τον ρόλο του βιογράφου. Στην πρώτη φάση αναμένεται να λειτουργήσουν αυθόρμητα και σε αντιστοιχία με τις προϋπάρχουσες παραστάσεις και παραδοχές τους για το πώς

βιογραφείται ένας άνθρωπος. Αντίθετα, η ανάγνωση των λογοτεχνικών κειμένων που μεσολαβεί ανάμεσα στην πρώτη και την τρίτη φάση αναμένεται να οδηγήσει τους μαθητές στην αυτοπαρατήρηση και την συνειδητοποίηση των αρχών που διέπουν και τη δική τους βιογράφηση.

Αναλυτική περιγραφή των φάσεων υλοποίησης του σεναρίου

Α΄ φάση: Πριν από την ανάγνωση

(6 διδακτικές ώρες)

1^η-3^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές χωρίζονται σε μικρές ομάδες των δύο ή τριών ατόμων. Επιλέγουν με βάση τα ενδιαφέροντα και την περιέργειά τους ένα πρόσωπο –διάσημο ή μη– με τον βίο του οποίου θα ασχοληθούν. Συλλέγουν υλικό για το πρόσωπο αυτό από διαθέσιμα στο σχολείο ή το σπίτι έντυπα, από το διαδίκτυο ή από πρωτογενείς πηγές, αν αυτό είναι εφικτό.

Κάθε ομάδα επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα οργανώσει και θα παρουσιάσει το υλικό που συνέλεξε. Η παρουσίαση του υλικού μπορεί να γίνει:

- με χρήση λογισμικού παρουσίασης
- με τη μορφή υπερκειμένου, προκειμένου να δημοσιευθεί στη Wikipedia
- με τη μορφή ενός σύντομου βίντεο.

Οι μαθητές θα πρέπει να βεβαιωθούν ότι κάθε παρουσίαση, όποια μορφή και αν λάβει, δεν θα διαρκεί περισσότερο από 6΄.

4^η-6^η διδακτική ώρα

Παρουσιάζεται από τις ομάδες το υλικό στην ολομέλεια της τάξης. Μετά από κάθε παρουσίαση οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός διατυπώνουν ερωτήματα στην ομάδα που παρουσίασε και συζητούν. Ο εκπαιδευτικός κατευθύνει τη συζήτηση, ώστε να θιχτούν στην ολομέλεια τα παρακάτω θέματα:

- Πώς επέλεξε κάθε ομάδα το πρόσωπο με το οποίο ασχολήθηκε;

- Ποια προβλήματα αντιμετώπισε στην αναζήτηση υλικού για τον βίο του και πώς τα επέλυσε;
- Τι είδους υλικό εντόπισε και πώς επέλεξε τις πηγές που θα αξιοποιούσε;
- Ποια μέσα επέλεξε για να παρουσιάσει το υλικό της και γιατί;
- Τα μέσα παρουσίασης του υλικού τους επηρέασαν την εικόνα που σχημάτισε η τάξη για το βιογραφούμενο πρόσωπο;
- Ποια εικόνα του προσώπου επιδιώχτηκε να σχηματίσει η τάξη; Πέτυχε η ομάδα τον σκοπό της;

Επισημάνση: Ο εκπαιδευτικός δεν ασκεί έλεγχο στις χρησιμοποιούμενες από τους μαθητές διαδικτυακές ή άλλες πηγές. Αναμένεται ότι κατά τη συζήτηση στο τέλος της φάσης θα προκύψουν προβληματισμοί για την αξιοπιστία των βιογραφικών πηγών και την δυνατότητα του ερευνητή-βιογράφου να αποδώσει ένα αρραγές και ενιαίο πρόσωπο του βιογραφούμενου από τις αντιφατικές εκδοχές του που παραδίδονται. Το πρόβλημα αναδεικνύεται ιδιαίτερα στο διαδίκτυο, λόγω της πληθώρας και της αμφισβητήσιμης κάποιες φορές αξιοπιστίας του υλικού που καθιστά περισσότερο παρά ποτέ απαραίτητη την κριτική επιλογή των πηγών που θα αξιοποιηθούν. Ο στόχος είναι οι μαθητές να οδηγηθούν μέσα από την πρακτική της αναζήτησης στους παραπάνω προβληματισμούς.

Β΄ Φάση: Ανάγνωση

(14 διδακτικές ώρες)

7^η διδακτική ώρα

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και καλούνται να επιλέξουν το κείμενο με το οποίο θα ασχοληθούν. Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει την ολομέλεια της τάξης για τα υποψήφια προς ανάγνωση βιβλία και ενθαρρύνει τους μαθητές να αναζητήσουν πληροφορίες για τους συγγραφείς των βιβλίων και τα βιογραφούμενα πρόσωπα. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιείται η βάση δεδομένων κυκλοφορούντων βιβλίων ([Βιβλιονέτ](#)), το [Αρχείο Συγγραφέων](#) του ΕΚΕΒΙ, καθώς και η ελεύθερη αναζήτηση

στο διαδίκτυο. Οι ομάδες με βάση τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους επιλέγουν τελικά το κείμενο με το οποίο θα ασχοληθούν.

8^η- 20^η ώρα

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες. Οι δραστηριότητες των ομάδων στρέφονται προς τρεις βασικούς πόλους:

- Βιογράφος
- Βιογραφούμενος
- Μυθιστορηματική αναπαράσταση βίου / Μυθοπλασία και πραγματικότητα

Κάθε ομάδα ανεξάρτητα από το κείμενο που έχει επιλέξει στρέφει το ενδιαφέρον της στους παρακάτω άξονες:

- Ποια είναι η σχέση του βιογράφου με τον βιογραφούμενο και ποια είναι τα κίνητρα της βιογράφησης;
- Ποια περίοδος της ζωής του βιογραφούμενου επιλέγεται να θεματοποιηθεί και γιατί;
- Ποια γεγονότα της ζωής του βιογραφούμενου βρίσκονται στο επίκεντρο της βιογραφίας;
- Ποια χαρακτηριστικά του βιογραφούμενου τονίζονται ιδιαίτερα από τον βιογράφο;
- Με ποιους τρόπους παρουσιάζει ο βιογράφος τις σκέψεις και τα συναισθήματα του βιογραφούμενου;

Οι μαθητές στο πλαίσιο των ομάδων θα συνθέσουν κλιμακούμενης δυσκολίας εργασίες που θα αφορούν τα παραπάνω θέματα και θα εστιάζουν στα συγκεκριμένα πρόσωπα και στα χαρακτηριστικά του μυθιστορήματος που θα διαβάσουν. Οι εργασίες μπορούν να λάβουν τη μορφή:

- κειμένου λογοτεχνικού ή πληροφοριακού ύφους που συντάσσεται στον επεξεργαστή κειμένου
- υπερκειμένου στο οποίο τοποθετούνται υπερδεσμοί προς πολυμεσικό υλικό

- αρχείου παρουσίασης
- ψηφιακής ιστορίας
- εννοιολογικού χάρτη
- ψηφιακού χάρτη κατασκευασμένου με τη βοήθεια του Google Earth.

Για την παρουσίαση των εργασιών αυτών θα αξιοποιηθούν στην ολομέλεια της τάξης 4 ώρες. Είναι χρήσιμο τα αρχεία των παρουσιάσεων να αναρτηθούν στο διαδίκτυο σε ιστολόγιο που θα δημιουργηθεί για την υποστήριξη του μαθήματος, ώστε να μπορούν οι μαθητές της ίδιας ομάδας να συνεργάζονται και οι μαθητές των υπολοίπων ομάδων να τα σχολιάζουν.

Δραστηριότητες ανά ομάδα

1^η ομάδα

Κείμενο: Μήτσος Αλεξανδρόπουλος, *Περισσότερη ελευθερία: ο Τσέχωφ*.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές αντλούν πληροφορίες για τον Μήτσο Αλεξανδρόπουλο από τη βάση [Βιβλιονέτ](#) και από το [αρχείο συγγραφέων](#) του ΕΚΕΒΙ και διαβάζουν τη [συνέντευξη του βιογράφου](#) στην *Ελευθεροτυπία* (2-11-2007). Προκειμένου να ενημερωθούν για το έργο του Τσέχωφ, παρακολουθούν το ντοκιμαντέρ της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης, [Στιγμές από την ιστορία του θεάτρου - Επεισόδιο 1ο: Τσέχωφ](#) (2009).
- Με αφετηρία τα στοιχεία που συνέλεξαν συζητούν και προσπαθούν να προσδιορίσουν τη σχέση του βιογράφου με τον βιογραφούμενο. Απεικονίζουν τη σχέση αυτή σε έναν εννοιολογικό χάρτη.
- Συζητούν την επιλογή του τίτλου της βιογραφίας και ανθολογούν αποσπάσματα από τη βιογραφία του Τσέχωφ, προκειμένου να τον ερμηνεύσουν. Το ανθολόγιο αναρτάται στο ιστολόγιο του μαθήματος.
- Αναλαμβάνουν οι ίδιοι τον ρόλο του βιογράφου του Τσέχωφ. Ατομικά ή σε ζευγάρια, συνθέτουν ένα δικό τους κείμενο για κάποια φάση της ζωής του

Τσέχωφ στο οποίο τοποθετούν υπερδεσμούς προς τις πηγές που αξιοποίησαν (επιστολές, αποσπάσματα από το έργο του Τσέχωφ, φωτογραφικό υλικό κλπ.). Τα κείμενα αναρτώνται στο ιστολόγιο του μαθήματος, διαβάζονται και σχολιάζονται στην ολομέλεια οι επιλογές των συγγραφέων τους.

2^η ομάδα

Κείμενο: Κωστής Γκιμοσούλης, *Βρέχει φως*.

Δραστηριότητες:

- Κατά την ανάγνωση του μυθιστορήματος οι μαθητές προσπαθούν να εντοπίσουν της πηγές του βιογράφου και να τις καταγράψουν (επιστολές, ημερολόγιο, ποίηση κλπ.)
- Παράλληλα με την ανάγνωση του μυθιστορήματος, οι μαθητές συλλέγουν υλικό και πληροφορίες για τη ζωή και το έργο της Μαρίας Πολυδούρη. Πηγές μπορούν να αποτελέσουν το σχετικό με τη ζωή της ποιήτρια [επεισόδιο](#) της σειράς ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ, *Εποχές και Συγγραφείς*, καθώς και το [Αρχείο ελλήνων λογοτεχνών του ΕΚΕΒΙ](#).
- Χρησιμοποιούν το υλικό που συνέλεξαν στα πρώτα δύο βήματα, για να μεταγράψουν ένα απόσπασμα της βιογραφίας σε υπερκείμενο, όπου οι υπερδεσμοί οδηγούν σε φωτογραφίες, βίντεο και πληροφορίες για τη ζωή της ποιήτριας που έχουν εντοπίσει.
- Εντοπίζουν τα ποιητικά κείμενα της Μ. Πολυδούρη και του Κ. Καρυωτάκη που αξιοποιούνται στη βιογραφία στο [Ανθολόγιο Λογοτεχνίας](#) του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού και στη [Βιβλιοθήκη λογοτεχνικών και κριτικών κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.
- Ετοιμάζουν μια ανθολογία ποιημάτων των δύο ποιητών την οποία δημοσιεύουν στο ιστολόγιο του μαθήματος. Αν υπάρχει πρόσβαση στο ποιητικό έργο του Κ. Γκιμοσούλη, η ανθολογία εμπλουτίζεται με ποιήματα του βιογράφου.

- Αξιοποιούν το υλικό που συνέλεξαν στις προηγούμενες δραστηριότητες και δημιουργούν μια ψηφιακή αφήγηση για τη ζωή της Πολυδούρη η οποία εκφράζει την εντύπωση που σχημάτισαν για το βιογραφούμενο πρόσωπο από την ανάγνωση της βιογραφίας, αλλά και από την έρευνα που πραγματοποίησαν.

3^η ομάδα

Κείμενα: Μισέλ Φάις, *Το μέλι και η στάχτη του θεού*

Μισέλ Φάις, [Δοκίμιο](#) για τον Τζούλιο Καΐμη.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές, παράλληλα με την ανάγνωση του μυθιστορήματος, διαβάζουν το [Δοκίμιο](#) του Φάις για τον Καΐμη.
- Δημοσιεύουν στο ιστολόγιο του μαθήματος σε παράλληλη ανθολόγηση αποσπάσματα από το μυθιστόρημα και από το [Δοκίμιο](#) που αναφέρονται στα ίδια βιογραφικά στοιχεία ή περιστατικά, προκειμένου να καταδείξουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους ο δοκιμιακός και ο λογοτεχνικός λόγος καταγράφουν τον βίο ενός ανθρώπου.
- Κατά την ανάγνωση της βιογραφίας οι μαθητές ταξινομούν τις διαφορετικές πηγές του βιογράφου (πρόσωπα, κείμενα κλπ.).
- Συνθέτουν έναν πίνακα όπου καταγράφουν τις πηγές του βιογράφου και σημειώνουν τις σελίδες όπου εμφανίζονται.
- Όταν ολοκληρωθεί η ανάγνωση, ο κάθε μαθητής επιλέγει μια πηγή και υιοθετεί την οπτική γωνία της. Η ομάδα διοργανώνει συζήτηση στην οποία οι μαθητές υποδύονται τα διαφορετικά πρόσωπα-μάρτυρες της ζωής του βιογραφούμενου, καταθέτουν την άποψή τους και συζητούν για αυτόν.
- Ένας από τους μαθητές της ομάδας καταγράφει τη συζήτηση σε βίντεο. Η ομάδα επεξεργάζεται το οπτικοακουστικό υλικό και το παρουσιάζει στην ολομέλεια της τάξης.

4^η ομάδα

Κείμενο: Ρέα Γαλανάκη, *Ελένη ή ο Κανένας*.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές διαβάζουν την ομιλία της Ρέας Γαλανάκη για την Ελένη Αλταμούρα που παρατίθεται στη β' έκδοση του μυθιστορήματος.
- Πραγματοποιούν έρευνα στο διαδίκτυο και εντοπίζουν βιογραφικά στοιχεία της Ελένης Αλταμούρα από άλλες πηγές.
- Συνθέτουν στον επεξεργαστή κειμένου ένα χρονολόγιο της ζωής της βιογραφούμενης και, καθώς προχωρά η ανάγνωση του μυθιστορήματος, σημειώνουν σε αυτό τα γεγονότα στα οποία επικεντρώνεται η αφήγηση.
- Προσδίδουν στο χρονολόγιο διαδραστική μορφή τοποθετώντας υπερδεσμούς προς αποσπάσματα του μυθιστορήματος που αφορούν τα βασικότερα σημεία του βίου της βιογραφούμενης.
- Έχοντας ως αφετηρία το χρονολόγιο με τα ανθολογημένα αποσπάσματα, συζητούν ομαδικά τις αφηγηματικές επιλογές της μυθιστοριογράφου: Πότε χρησιμοποιεί τριτοπρόσωπη και πότε πρωτοπρόσωπη αφήγηση; Πώς διαφοροποιείται η πρωτοπρόσωπη αφήγηση στα τμήματα με ορθογράμματη γραφή σε σχέση με εκείνα που βρίσκονται σε πλαγιογράμματη.
- Σε ζευγάρια ή ατομικές εργασίες συνθέτουν παρουσιάσεις ή μικρές ψηφιακές ιστορίες για το πρόσωπο της Ελένης Αλταμούρα με βάση τα διαφορετικά ονόματα με τα οποία συναντάται στην αφήγηση: Χρυσίνη, Μπούκουρα, Κανένας, Αλταμούρα.

5^η ομάδα

Κείμενο: Διαμαντής Αξιώτης, *Το ελάχιστον της ζωής του*.

Δραστηριότητες:

- Οι μαθητές κατά την ανάγνωση αναζητούν πληροφορίες και φωτογραφικό υλικό για το βιογραφούμενο πρόσωπο από διαδικτυακές και έντυπες πηγές.

Με βάση τα στοιχεία αυτά και όσα τους παρέχει το μυθιστόρημα συγγράφουν μια «επίσημη» βιογραφία του Μωχάμετ, προκειμένου να δημοσιευθεί στη Wikipedia.

- Ταυτόχρονα κατασκευάζουν υπό μορφή εννοιολογικού χάρτη το διάγραμμα της ζωής του Μωχάμετ, όπως αυτή διαγράφεται στο βιβλίο, τοποθετώντας διακλαδώσεις όπου η αφήγηση περιλαμβάνει εναλλακτικές εκδοχές για τη ζωή του βιογραφούμενου προσώπου.
- Στη συνέχεια, αξιοποιώντας το διάγραμμα, κάθε μαθητής συγγράφει τη ζωή του Μωχάμετ πραγματοποιώντας επιλογές όπου η μυθιστορηματική βιογραφία παραθέτει εκδοχές.
- Οι διαφορετικές εκδοχές της ζωής του Μωχάμετ παρουσιάζονται στην ολομέλεια της τάξης, συγκρίνονται και σχολιάζονται από τους μαθητές των υπολοίπων ομάδων.

6^η ομάδα

Κείμενο: Αλεξάνδρα Δεληγιώργη, *Τρυφερός Σύντροφος*.

Δραστηριότητες:

- Μελετούν την [υπερκειμενική μορφή της μελέτης της Ρένας Σταυρίδη Πατρικίου για το γλωσσικό ζήτημα](#) που δημοσιεύεται στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και τα [παραθέματα του Γεώργιου Σκληρού](#) από τη σελίδα του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού.
- Συνθέτουν ένα υπερκείμενο για τη συμμετοχή του στο γλωσσικό ζήτημα και τις ιδέες του.
- Διαβάζουν το κεφάλαιο 2 του δεύτερου βιβλίου, καθώς και το σημείωμα της συγγραφέως στο τέλος του βιβλίου και συζητούν για τη χρήση των πλάγιων στοιχείων.
- Ανασυνθέτουν στον επεξεργαστή κειμένου την επιστολή του Σκληρού στον Γεώργιο Πολίτη χρησιμοποιώντας αποσπάσματα από το ίδιο κεφάλαιο.

- Καταγράφουν τις μετακινήσεις τόσο του βιογραφούμενου όσο και της αφηγήτριας-βιογράφου στο Google Earth και κατασκευάζουν έναν χάρτη που τις απεικονίζει. Εμπλουτίζουν τον χάρτη με φωτογραφικό υλικό και αποσπάσματα από το βιβλίο, προκειμένου να καταδείξουν πώς συνδέεται η αφηγήτρια-βιογράφος με τον βιογραφούμενο. Ο χάρτης παρουσιάζεται στην ολομέλεια της τάξης.

Γ΄ Φάση: Μετά την ανάγνωση

(4 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές επιστρέφουν στο πρόσωπο που επέλεξαν να ερευνήσουν στην πρώτη φάση ή, εναλλακτικά, επιλέγουν ένα άλλο πρόσωπο για να βιογραφήσουν. Εργάζονται σε μικρές ομάδες της ίδιας σύνθεσης με την πρώτη φάση.

Δραστηριότητες:

- Αν κρίνουν ότι το υλικό που συνέλεξαν στην πρώτη φάση δεν είναι επαρκές, συλλέγουν πρόσθετο υλικό για τον βιογραφούμενο.
- Μελετούν την παρουσίαση που συνέθεσαν για την πρώτη φάση και συζητούν τις αλλαγές που προτίθενται να επιφέρουν.
- Αν κρίνουν ότι η μορφή παρουσίασης δεν τους ικανοποιεί, επιλέγουν έναν άλλο τρόπο παρουσίασης σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό.
- Συζητούν και οργανώνουν τη διάταξη του βιογραφικού υλικού και τη χρήση των βιογραφικών τους πηγών.
- Παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης τις δύο διαφορετικές βιογραφίες που συνέθεσαν για το πρόσωπο που επέλεξαν στην πρώτη και στην τελευταία φάση εξηγώντας τις διαφορετικές επιλογές τους.

Οι βιογραφίες αυτής της φάσης μπορούν να λάβουν τη μορφή:

- κειμένου σε λογοτεχνικό ύφος
- ψηφιακής ιστορίας

- παρουσίασης με ειδικό λογισμικό

Οι εργασίες των μαθητών αναρτώνται στο ιστολόγιο του μαθήματος όπου παρέχεται η δυνατότητα σχολιασμού τους από τους υπόλοιπους μαθητές και τον εκπαιδευτικό.

Αξιολόγηση

Οι μαθητές αξιολογούνται τόσο για τις ατομικές εργασίες τους όσο και για τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται για τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους.

Συγκεκριμένα, αξιολογούμε την ικανότητα των μαθητών:

- Να εντοπίζουν στα κείμενα τις πιθανές πηγές του βιογράφου και να σχολιάζουν τη διαχείρισή τους.
- Να σχολιάζουν την εικόνα του βιογραφούμενου που αποδίδει ο βιογράφος και να επισημαίνουν τα βασικά στοιχεία που τη συνθέτουν.
- Να εντοπίζουν τα περιστατικά της ζωής του βιογραφούμενου στα οποία ο βιογράφος αποδίδει έμφαση και να σχολιάζουν τη διαχείρισή τους κατά την αφήγηση.
- Να διατυπώνουν και να υποστηρίζουν υποθέσεις για τη σχέση βιογραφούμενου και βιογράφου αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα.
- Να αφηγούνται βίους αξιοποιώντας τον λογοτεχνικό λόγο και την τεχνολογία.

Φύλλα Εργασίας

Φύλλα εργασίας δεν παρατίθενται καθώς το σενάριο προϋποθέτει ελευθερία κινήσεων, όσο το δυνατόν μικρότερη δέσμευση, ενώ παροτρύνει τους εκπαιδευτικούς να φτιάξουν δικές τους δραστηριότητες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες της τάξης, και να αγνοήσουν από τις υπάρχουσες όσες θεωρούν ότι για κάποιο λόγο δεν τους εξυπηρετούν.

Άλλες εκδοχές - Κριτική

Βιβλιογραφία για τον εκπαιδευτικό

Πασχαλίδης, Γρ. 1993. *Η ποιητική της αυτοβιογραφίας*, 17-37. Αθήνα: Σμίλη.
<http://www.greek-language.gr/greekLang/literature/education/european/genres/autobiography/06.html>
[19.12.2011].

Shelton, A. 1982. *Βιογραφία*. Αθήνα: Ερμής.

Φαρίνου-Μαλαματάρη. 2002. Γ. Β. Βασιλικού, Γλαύκος Θρασάκης: Ο εαυτός ως άλλος στη βιογραφία. *Πόρφυρας* 104: 211-218.

*Τα κείμενα ακολουθούν τη νέα σχολική [Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου](#) (Σ. Χατζησαββίδης σε συνεργασία με Αθ. Χατζησαββίδου, ΟΕΔΒ 2007).

**Για πρακτικούς λόγους, η χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και το θηλυκό.